

2. Литвин І. М. *Перекладознавство*. Навчальний посібник. Вид. 6-е, допов. Черкаси: Ю. А. Чабаненко, 2022. 258 с.
3. Литвин І. М. Фонетичний аспект перекладу. *Вісник Черкаського університету. Серія: Філологічні науки*. 2015. Вип. 7. С. 71-77. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchuF_2015_7_14 (дата звернення: 10.04.2024).
4. Литвин Ірина. [Польські антропоніми в перекладах східнослов'янськими мовами](#). *Міжкультурна комунікація і перекладознавство: точки дотику та перспективи розвитку*. Збірник тез I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди. 15.03. 2018. С. 217-219.

Джерела ілюстративного матеріалу:

5. Ja i mój tata (реж. Александр Петшак). URL: <https://www.cda.pl/video/8912340b7>

Любіченко А.В., студентка
МакГауен Т.В., к. філол. н., ст. в.
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

ДЕНОТАТИВНИЙ АСПЕКТ ЛЕКСИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ У ВЛАСНІЙ ВЕРСІЇ УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ ФРАГМЕНТА РОМАНУ ЕММИ ГЛАСС «REST AND BE THANKFUL»

Психологічний роман є унікальним у своєму роді жанром художньої літератури. Він дозволяє авторові «вбити двох зайців» – одночасно дослідити глибини людської душі та висвітлити актуальні проблеми суспільства через призму почуттів та переживань героїв твору [1]. Книги вищезазначеного жанру користуються популярністю серед українських читачів, тому переклад подібної літератури є необхідним для задоволення суспільного попиту.

Метою наших тез є дослідження лексичних перетворень денотативного плану, які ми застосували під час перекладу психологічного роману Емми Гласс «Rest and Be Thankful».

Українська дослідниця О.О. Селівнова виділяє два плани трансформацій на лексичному рівні: денотативний і конотативний. На денотативному рівні, який маніфестує понятійно-логічне ядро значення, формально-змістові трансформації у перекладі представляють словникові відповідники лексем, що отримують в мові перекладу неоднаковий із вихідною одиницею семний набір, актуалізований контекстом повідомлення [2]. Для досягнення адекватного перекладу ми застосували такі перекладацькі прийоми денотативного плану як кореферентні заміни, метонімічні та метафоричні трансформації.

Для англійсько-українського перекладу характерними є кореферентні заміни. Розгляньмо застосування такого типу трансформацій на прикладі перекладу наступного фрагмента:

She is bent in half, barely standing [7] // *Сердешна* скрючилася, насилу тримається на ногах.

Особовий займенник *she* у перекладі відтворений за допомогою іменника – *сердешний* «який викликає співчуття; бідолашний [3]». Використання елементу кореферентного ряду дозволив нам уникнути нагромадження займенників, яке на відміну від англійської, не є характерним для української літературної мови. Обравши саме такий перекладацький відповідник, ми підкреслили трагізм сцени, у якій описується горе матері, яка в будь-яку хвилину може втрати тяжкохвору дитину.

У власній версії перекладу роману «Rest and Be Thankful» також мали місце різноманітні метонімічні заміни. Зокрема ми використовували партонімічні та холонімічні трансформації:

These are the faces of people I don't know very well, but they are the faces of people I trust [7] // *Очі* тих, кого я не дуже добре знаю, але яким, безумовно, довіряю.

Ми вдалися до заміни назви цілого *face* «the front part of the head, where the eyes, nose and mouth are [4]» назвою його частини *очі* «орган зору у людини, всіх хребетних та деяких безхребетних тварин [3]». Тобто була застосовна партонімічна трансформація з метою уникнення тавтології, адже лексема *face* наявна як у частині, яка передує наведеному фрагменту, так і двічі повторюється у реченні, де було вжите перетворення. На нашу думку, використання відповідника *очі* додає символічного значення у переклад, адже часто саме ця частина обличчя вважається «дзеркалом душі» [6].

Протилежними партонімічним замінам є холонімічні трансформації:

Someone is moving close to me with a tray of needles ... [7] // *Хтось* наближається до мене з *тацею* для *шприців*.

У наведеному реченні оригіналу назва частини *needles* «a very thin, pointed piece of steel used on the end of a syringe for putting a drug into somebody's body, or for taking blood out of it [4]» перекладена назвою цілого – *шприц* «хірургічний інструмент у вигляді циліндра з поршнем та порожнистою голкою, який використовується для впорскування в організм лікарських речовин, а також для відсмоктування звідти рідини [3]». Для української мови дослівний переклад словосполучення *a tray of needles* – *тяця голок*, не є властивим і природним. Саме це послугувало причиною використання холонімічної заміни денотативного плану, адже переклад повинен бути не лише точним, а й адаптованим до мови перекладу.

Застосування перекладачем метафоричних трансформацій слугує інструментом для увиразнення тексту перекладу. Прикладом метафоризації – тобто заміни нематафоричної одиниці метафорою [2] – є наступний фрагмент:

I close my eyes and think about being somewhere else [7] // *Заплющую* *очі* і *подумки* *лину* в *інше* місце.

Передавши англійське дієслово *to think* зі значенням «to have ideas, words or images in your mind [4]» українським словосполученням *подумки линути* – «плавно, легко летіти [3]», ми використали вищезгаданий прийом метафоризації: ЛЮДИНА – ПТАХ. Головною метою такого перетворення є намір додати тексту

художньої глибини та краси. Варто пам'ятати, що однією з головних функцій художнього твору є естетична насолода ним читачем. Тож застосування у перекладі різноманітних художніх засобів допомагає підвищити ефективність впливу українського перекладу на реципієнта.

Цікавим перекладацьким прийомом є трансметафоризація – заміна донорської сфери метафори [2]. Подібне перетворення дозволяє виявити перекладачеві власний творчий потенціал, наблизити переклад до цільової аудиторії, адаптувати текст до норм української мови або ж показати її багатство. Так, наприклад, у реченні:

Rain rages up my arms and across my shoulders [7] // Біль **розриває** руки та плечі, але я не зупиняюся.

У перекладі спостерігаємо наступний ланцюжок перетворень: оригінальна метафора RAIN/НЕЖИВЕ – RAGES/ЛЮДСЬКА ЯКІСТЬ замінені на БІЛЬ/НЕЖИВЕ – РВЕ/ТВАРИНА. Тобто донорською концептосферою метафори *to rage* «to be in a rage» [5] є ЕМОЦІЯ, яка у нашому перекладі відтворена за допомогою лексичної одиниці **розривати** «різкими рухами, ривками розділяти на частини, шматки; роздирати» – ЗВІР. На нашу думку, така трансформація влучно передає читачеві стан головної героїні твору.

Таким чином, використання перекладачем лексичних трансформацій денотативного плану, є одним з ключових засобів для досягнення еквівалентності та адекватності тексту перекладу. Перспективним є дослідження конотативних перетворень, вжитих у власному перекладі фрагмента психологічного роману Емми Гласс «Rest and Be Thankful».

Література:

1. Psychological novel. *Encyclopaedia Britannica*. URL: <https://www.britannica.com/art/psychological-novel> (дата звернення: 08.04.2024)
2. Селіванова О. О. *Світ свідомості в мові. Мир сознания в языке*. Черкаси : Ю. Чабаненко, 2012. 487 с.
3. Онлайн-версія «Словника української мови» в 11 томах (1970-1980). URL: <http://sum.in.ua/> (дата звернення: 08.04.2024)
4. Oxford Learner's Dictionaries. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/> (дата звернення: 07.04.2024)
5. Merriam-Webster Dictionary. URL: <https://www.merriam-webster.com/> (дата звернення: 08.04.2024)
6. Тимченко А. І. «Тілесна душа» в лікувально-магічних практиках слов'ян. URL: https://eprints.cdu.edu.ua/2561/1/VchuI_2019_1_12.pdf (дата звернення: 08.04.2024)

Джерела ілюстративного матеріалу:

6. Glass, Emma. Rest and Be Thankful. URL: https://drive.google.com/file/d/1wTFUeeiCqHbdmxMxY1tju0GXTY4_AuJ/view?usp=sharing (дата звернення: 07.04.2023)